

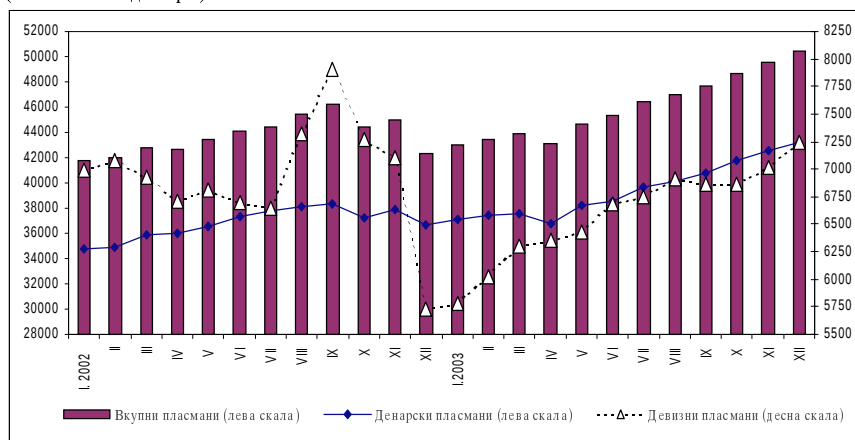
2.3.

Пласмани и каматни стапки на банките

*Најямошен йорасй на
йласманийе на банкийе...*

Позитивниот тренд кај кредитирањето на приватниот сектор од страна на банките (континуиран месечен пораст почнувајќи од мај 2003 година), беше задржан и во декември 2003 година, при што вкупните пласмани на банките остварија месечен пораст од 1,8%. Притоа, пораст бележат кредитите во домашна и во странска валута, при поизразен пораст на долгорочните кредити. Во однос на декември 2002 година, вкупните пласмани на банките се повисоки за 19,1%, придонесувајќи за јакнење на финансискиот потенцијал на приватниот сектор и динамизирање на економскиот раст.

Графикон 25
Пласмани на банките
(во милиони денари)

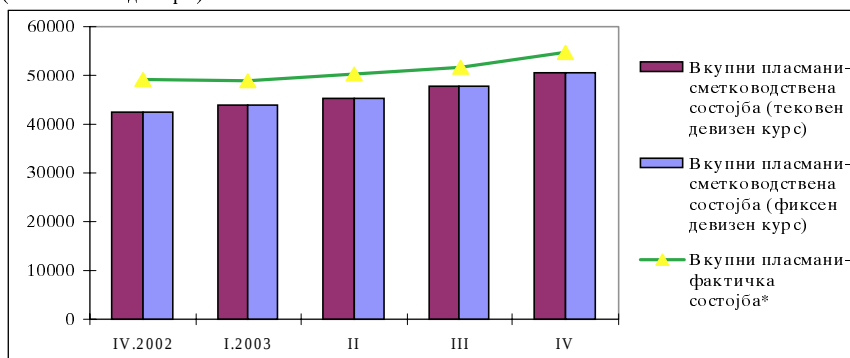

*...йри йорасй на
денарскийе йласмани од
1,6%...*

Денарските пласмани на банките во декември 2003 година беа повисоки за 1,6%, при умерено зголемување на пласманите на краток рок (главно за краткорочно финансирање на претпријатијата) и поинтензивен пораст на кредитирањето на долг рок (при речиси подеднакво зголемено долгорочно кредитирање на претпријатијата и населението). Ваквите движења резултираа со структурни поместувања во насока на пораст на учеството на долгорочните пласмани (за 0,7 процентни поени), за сметка на намалување на учеството на краткорочните пласмани, кое се сведе на 63,1%. Од аспект на промените во секторската структура, учеството на кредитите одобрени на претпријатијата е пониско за 0,3 процентни поени (75,6%), во корист на зголеменото учеството на секторот население. Во декември 2003 година, меѓугодишната стапка на пораст на денарските пласмани достигна 17,9%.

Графикон 26
Квартална динамика на вкупните пласмани
(во милиони денари)

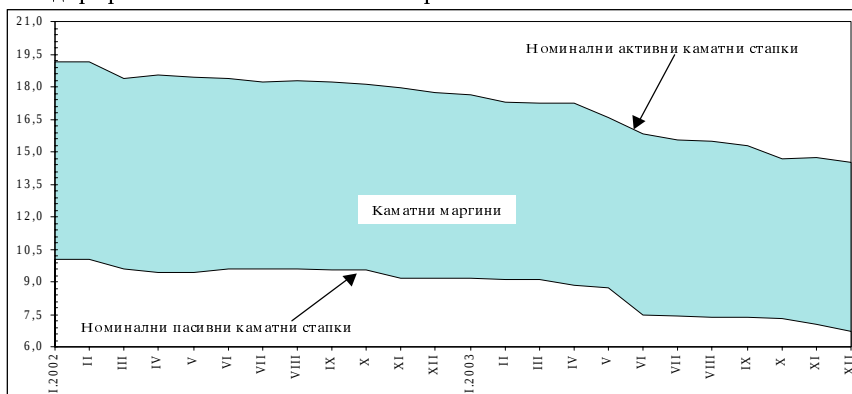

* Фактичката состојба на пласманите се разликува од сметководствената состојба за извршени соодветни корекции за отпишани побарувања и прекнижувања кај банките.

...и на девизните пласмани од 3,4%

Поизразениот месечен пораст на девизните пласмани од 3,4% во најголем дел е резултат на зголемениот износ на одобрени девизни кредити на претпријатијата на долг рок (главно наменети за плаќање во земјата)¹¹. Следствено, учеството на долгорочните пласмани во структурата на девизните пласмани достигна 55,4% (зголемување за 0,8 процентни поени). Секторската структура на девизните пласмани беше речиси непроменета, со доминантно учеството на секторот претпријатија (97,1%). Во однос на истиот месец од претходната година, девизните пласмани во декември 2003 година се повисоки за 26,4%.¹²

Графикон 27
Пондерирани каматни стапки и маргини на банките*

*Се однесуваат на денарски кредити и депозити.

Намалување на каматните стапки на банките и проширување на каматната маргина

Каматната политика на банките во декември 2003 година беше насочена кон намалување на каматните стапки, во насока на проширување на каматната маргина. Така, просечната пондерирана активна каматна стапка на банките (краткорочни денарски кредити) беше пониска за 0,2 процентни поени во однос на претходниот месец и изнесуваше 14,5%. Истовремено, просечната пондерирана пасивна каматна стапка на банките (тримесечен денарски депозит) забележа

¹¹ Во согласност со измените и дополнувањата на Законот за девизно работење, според кои овластените банки во Република Македонија можат да одобруваат кредити во девизи на резиденти.

¹² Порастот делумно го одразува ефектот од исклучувањето на податоците од една банка во декември 2002 година, која беше ставена под привремена управа од страна на НБРМ од јануари 2003 година (прилагодувањето е направено заради споредливост при анализата на податоците). Доколку не е направено вакво прилагодување, меѓугодишниот пораст на девизните пласмани на банките во декември 2003 година би изнесувал 5,5%.

поизразено намалување за 0,4 процентни поени и изнесуваше 6,7%. Ваквото движење на каматните стапки на банките резултираше со проширување на каматната маргина (за 0,2 процентни поени), која во декември 2003 година достигна 7,8 процентни поени (највисоко ниво во последните три месеци). Во однос на декември 2002 година, просечната пондерирана активна и пасивна каматна стапка на банките е пониска за 3,2, односно за 2,5 процентни поени, соодветно. Просечната пондерирана каматна стапка на краткорочните девизни пласмани во декември 2003 година се задржа на нивото од претходниот месец (7,8%), а во однос на декември 2002 година е повисока за 0,1 процентен поен. Каматните стапки на населението за тримесечен депозит во евра во декември 2003 година се движеа во интервал од 1,4% до 3,5%, а интервалот на каматните стапки на тримесечните доларски депозити изнесуваше 0,8% - 3,5% (наспроти интервалите од 1,6%-4,6% и 0,9%-4%, соодветно, во декември 2002 година).

Преглед на берзанската активност во четвртиот квартал од 2003 година

Во четвртиот квартал од 2003 година на Македонската берза на долгорочни хартии од вредност е остварен вкупен промет (без блок трансакции и државен сегмент) од 749,8 милиони денари, што претставува пораст од 41,0% споредено со берзанскиот промет реализиран во третиот квартал. Обемот на тргување на официјалниот и на неофицијалниот пазарен сегмент, на меѓуквартална споредбена основа, регистрираше зголемување од 23,4% и 43,4%, соодветно. Притоа, прометот реализиран на официјалниот пазар, кој сочинува 76,6% од вкупниот берзански промет остварен со класично тргување изнесуваше 574,4 милиони денари, додека на неофицијалниот пазар беа тргувани акции во вредност од 64,1 милион денари, или 8,5% од класичното берзанско тргување. На неофицијалниот пазар, висок квартален пораст од 5,2 пати забележа тргувањето со конвертибилни сертификати издадени од државата за обесштетување на штедачите од пропаднатите штедилници, чие учество во берзанскиот промет изнесуваше 14,8%. Во четвртиот квартал од 2003 година, вредноста на трансакциите остварени на државниот сегмент (тргување со акции, удели и побарувања во сопственост на државата) достигна 394,0 милиони денари, што претставува пад од 51,0% во споредба со третиот квартал. Блок трансакциите* во вкупниот промет реализиран на берзата учествуваа со 42,7% (25,7% во третиот квартал). Вкупниот берзански промет (со блок трансакции и државен сегмент) во четвртиот квартал од 2003 година изнесуваше 1.995,7 милиони денари (пораст од 11,0% на меѓуквартална основа).

Берзански промет и берзански индекс (МБИ)

Во 2003 година, на меѓугодишна споредбена основа реализираниот берзански промет (без блок трансакции и државен сегмент) бележи зголемување од 23,6% достигнувајќи 2.309,5 милиони денари. Имено, новокотираните акции на друштва, втората емисија на обврзници за денационализација на официјалниот пазар (се котираат од 27 март 2003 година), како и тенденцијата на пораст на пазарната вредност на акциите, детерминираа пораст од 22,4% на вкупната пазарна капитализација на овој сегмент. Од друга страна индицираниот зголемен интерес за тргување со акции и обврзници на официјалниот сегмент, меѓудругото и заради проширената официјална листа на берзата, како и можноста со државните обврзници за старото девизно штедење да се купува државно земјиште, државни акции и удели и да се плаќаат концесии, услови зголемување на прометот со хартии на официјалниот пазар за 2,3 пати во споредба со претходната година. На неофицијалниот пазар, при тргувањето со акции е остварен промет во износ од 268,7 милиони денари што претставува само 34,3% од соодветниот промет реализиран во 2002 година. Тргувањето со конвертибилни сертификати бележи намалување од 15,6% споредено со претходната година и изнесува 256,3 милиони денари. Во текот на 2003 година во споредба со минатата година, регистриран е зголемен интерес за аукциите на акции и удели** за плаќање во готово и со хартии од вредност издадени од Република Македонија. Така, прометот на државниот сегмент во текот на 2003 година е повисок за 15,7 пати во споредба со минатата година и достигна 1.481,8 милиони денари. Вкупниот реализираниот берзански промет во 2003 година изнесува 7.559,8 милиони денари (од кои 49,8% се остварени со блок трансакции, односно институционално тргување помеѓу поголеми институционални инвеститори), што претставува зголемување на вкупниот промет за 5 пати во однос на минатата година.

Македонскиот Берзански Индекс (МБИ) како непондериран индекс во кој се вклучени петте најликвидни обични акции на друштва кои котираат на официјалниот пазар, на крајот на декември 2003 година изнесуваше 1.178,7 поени, што претставува годишен пораст од 7,7%. Притоа, вкупната пазарна капитализација на петте компании*** кои го сочинуваат МБИ во декември 2003 година изнесува 5.491,9 милиони денари (31,0% од вкупната пазарна капитализација на официјалниот пазар на македонската берза, како пазарна вредност на сите котираните акции).

*Берзански трансакции во кои се тргува со најмалку 10% од вредноста на претпријатието (основна главнина) или е реализиран промет над 5.000.000 денари.

**Издадени од Агенцијата на Република Македонија за приватизација и други државни институции, врз основа на Законот за трансформација на претпријатија со општествен капитал и Законот за продажба на државен капитал.

***Алкоид Скопје, Европа Скопје, Комерцијална банка Скопје, Макпетрол Скопје и Топлификација Скопје.

Извор: Македонска берза на долгорочни хартии од вредност.